

Beszélgetés a modern egyiptomi csapásról

Báró Rotschild poloskagyűjteménye –
Gázháború, gázmaszkkal

A köztisztasági intézmények egyik vezető férfiújával beszélgetünk a modern emberiség egyik átkáról, mely afféle új egyiptomi csapásnak tekinthető: a házi poloskáról.

– Az emberek – szól – szemérmesek. (Vagy inkább álszemérmesek.) Nem szeretnek róla beszélni és hallani. Úgy kezelik, mint hajdan a titkos betegségeket. Mi ennek a célja? Szembe kell nézni vele.

Évekig tanulmányozta a kérdést, itthon is, külföldön is. Ezt mondja:

– Csak négy-ötszáz év óta ismerik, állítólag Ázsiából hurcolták be. Százötven év óta van tudományos irodalma. Csakis az embert szereti. (De őt aztán nagyon.) (Meg a galambokat.) Ánis-olajjal próbálják lépre csalni, melynek szaga leginkább hasonlít az emberi verejték szagához. Ezzel az olajjal vonalat húztak a veszélyeztetett lakások falára, s a vonal végére afféle csapdákat állítottak föl. A kísérlet néha sikerült: az áldozat követte a léniát, egy-kettő bele is mászott a csapdába, de a ravaszabbak megorrontották a veszedelmet, visszafordultak, a mennyezetre másztak, s onnan éjszaka idején levetették magukat az ágyra. Hihetetlen értelemel – ösztönnel – rendelkezik ez a féreg, hihetetlen szívóssággal. Értlen-szomjan, farkasordító hidegben is boldogul. Még a jég hátán is. Erről különben szibériai hadifoglyaink tudnak mesélni. (Rémmeséket, melyek szóról-szóra igazak.)

– Meddig él?

– Két évig. Akkor elpusztul.

– Végelgyöngülésben?

– Évente négyszer-ötször szaporodnak, a nőstény húsz-harminc petét rak le, ezek két-három hét alatt kikelnek. A vihar sebességével terjednek, mindenütt a világon. Ma már társadalmi probléma az ellenük való védekezés. Sokszor megbénítják a forgalmat is, útjába fekszenek a haladásnak. Ki tudja, hogy mennyi kárt, bosszúságot okoznak? Múltkor egy postahivatallal órákig nem lehetett érintkezni, a sürgönyöket se vették föl. Gáz alatt állt. Befészkelik magukat bankok széfjébe, a bankók közé, irattárak aktáiba. Különösen a papírt, a könyveket, a képeket kedvelik.

– Milyen a miénk?

– A legéleterősebb, legellenállóbb, a legszemtelenebb. Külön fajta. Egy japáni tudós két évig tanulmányozta nálunk.

– Tudott szerezni?

– Azt hiszem, igen. A londoni báró Rotschildnak csodálatos gyűjteménye van a világ legkülönbözőbb poloskafajtáiból, teljes gyűjtemény, mellyel csak a Nemzeti Múzeum gyűjteménye vetekszik.

– Mi a hazája?

– A Balkántól kezdve majdnem minden európai ország. De az északi államok, Anglia, Dánia, Norvégia nem ösmeri. Amerika el van vele árasztva. Spanyolországban, Franciaországban, Olaszországban is van.

– Hogy állunk mi ezen a listán?

– Sajnos, nem az utolsók közt. A kommünt követő időben, a románok kivonulása után egész előkelő villanegyedek voltak megfertőzve. Élnünk kell a gyanúpörrel, hogy a legtöbb bérház fertőzött. Csak falvaink féregmentesek. Akármilyen nagy a tisztaság, behurcolhatják bármely pillanatban. Csomagokat hoznak, vasútról vendégek érkeznek, ismerőseink ajándékokkal kedveskednek, egy képpel például, melynek értéke tizede annak az összegnek, melybe az azután kerül. A középosztály átka ez, s állandó adót fizet érte, időt, fáradságot, izgalmat, bosszúságot és pénzt is.

– De sokan meg is élnek belőle?

– Több ezer ember, köztük diplomás vegyi mérnökök. Budapesten legalább harminc gázzal irtó vállalat működik.

– Mióta foglalkoznak rendszeresen az irtásával?

– Körülbelül negyven éve. Először kénnel, paprikával, forró gőzzel kísérleteztek, kevés eredménnyel. Az egyetlen fogatos eljárás a gáz: gázháborút kell viselnünk ellene, gázmaszkkal. Ezt Németország kezdeményezte, mely most hatóságilag fertőtleníti, akár mi is, a kaszárnyáit, a menhelyeit, mindazokat a helyiségeit, ahol tömegek laknak.

– Mi ez a gáz?

– Ugyanaz a ciángáz, mellyel Kaliforniában a gyümölcsfégeket pusztítják, az a kékgáz, mely Kaliforniát gazdaggá tette, de nem a Zeppelin-féle kékgáz. Láthatatlan és szagtalan, alattomos és veszedelmes. Három szip-

pantás már rosszullétet okoz, tíz belélegzés feltétlen halált. Jelenlétét nem lehet észrevenni, csak ha cigarettára gyújtunk. Ekkor a cigarettafüst keserű mandulaízü. Vegyszerekkel s madarakkal próbálják ki, főképp a hajók fenekén, a kabinokban. Az első huszonöt másodpercben minden élő poloskával végez. (Érdekes, hogy a patkány, egér a kékgáz öt százalékos higításától is megdöglök, viszont a moly csak a poloskairtáshoz használt gáz száz százalékos adagjától pusztul el.) A munkások egy mérnök vezetésével gázmaszkban mennek be a szobákba, hat óráig gáz alatt tartják a helyiségeket, s akkor lassan nyitnak, óvatosan szellőztetnek.

– Történtek-e már halálos balesetek?

– Bizony, elég gyakran előfordulnak vigyázatlanságból. Egy munkás úgy érezte, hogy elszédül a gázmaszkban – mert kellemetlen ezt viselni, az ember elszédül alatta – s ahelyett, hogy kijött volna a gáz alatt lévő helyiségből, lekapta arcáról. Szörnyethalt.

– Mennyibe kerül egy ilyen gázmaszk?

– Hatvan pengőbe. A kommün után, mikor a nyomor, a szegénység folytán a város sok része fertőzött volt, poloskairtás céljára hat gázmaszkot kérünk az antant-bizottságoktól. Föl kell jegyeznünk a leendő történések számára – a trianoni békeszerződés nagyobb dicsőségére –, hogy ekkor az antant-bizottság hetekig habozott, hiteles iratokat követelt, tanúsítványokat, minisztériumi bizonyítványokat is, míg végre valahára megadta az engedélyt, holott a gázmaszkkal még nem lehet háborút csinálni, legfőlebb védekezni a támadás ellen, melyet titokban és orvul intéznek ellenünk.

– És a férgek nem találták még föl a gázmaszkot?

– Nem. De mégis védekezni próbálnak. Megmagyarázhatatlan, emberi ésszel föl se fogható, hogy az ellenük irányuló hadászati műveleteket megsejtik, és sokszor csapatosan menekülnek, mint egy karaván, át a szomszédokba az ablakok résein keresztül, s ilyenkor a szomszédot boldogítják. Hatósági intézkedések vannak arra vonatkozólag, miképp kell bánni a gázzal, s nehogy a környezet egészségében és életében kárt tegyen. A szomszédok azonban a „gázháború” idején mégis idegesek. Múltkor különös esetet jelentettek. Egy hölgy, aki megtudta, hogy a mellette levő házban egy napon – mondjuk – szerdán délután öt órakor „gázaz”-nak, rosszul lett, elájult. Azonnal kihívták a mentőket. Arról panaszkodott, hogy cianmérgezése van. Mert a szomszédos lakásból átszivárgott a gáz. A mentőorvos semmiféle tárgyi tünetet nem talált a „beteg”-nél. Később kiderült, hogy a szomszédjánál még nem is fejlesztettek gázt, az irtást – valami oknál fogva – elhalasztották huszonnégy órával. Ilyen csodákat tud néha művelni az élénk képzelet, melyet – magyarul – hisztériának is hívnak.

1930. augusztus 27., szerda, 6. old.